

"Opråb – Myterne om folkeskolen skal erstattes med analyser baseret på viden og indsigt!"
Af cand.pæd.soc Helle Gammelgaard og stud.pæd.pæd Anja Madsen Kvols, SOPHIA – tænketank for pædagogik og dannelse

Det myldrer med myter i den aktuelle debat om folkeskolen. Her anvendes og dannes nye myter i hobetal. Det samme gælder, når der skal træffes beslutninger om folkeskolens hverdag og fremtid. Årsagerne til et problem skal undersøges, inden der findes forklaringer og løsninger.

Politiken har i perioden fra den 30/6-07 til 11/8-07 bragt en ugentlig artikel om emnet "Skolepenge – Verdens dyreste folkeskole".

Oplægget til artikelsamlingen lød: "Danmark har en af verdens dyreste folkeskoler. Alligevel scorer danske børn og unge ikke topkarakterer. I løbet af sommeren bringer Politiken Analyse syv forskellige forklaringer på, hvad alle skolepengene egentlig bliver brugt på."

Forfatterne var Niels Egelund – professor på DPU, Lars Olsen – journalist/forfatter, Torben M. Andersen – professor i økonomi, Geert Christensen – forskningschef i Cepos, Christian Sørensen – professor i økonomi, Niels Rosendal – lektor i pædagogisk sociologi på DPU og Agi Csonka – direktør i Danmarks Evalueringsinstitut.

Myter som grundlag for debatten

Det har skabt kritisk undren hos os, at betragtninger om folkeskolen i høj grad synes at være baseret på myter. I Dansk Fremmedordbog defineres myte som "udbredt forestilling som er uden bund i virkeligheden". I Politikens artikelserie om folkeskolen som verdens dyreste folkeskole (en myte i sig selv?) kommer myterne i første omgang til udtryk, når eksempelvis både forskningschef for den borgerlige tænketank Cepos, Geert Laier Christensen og direktør i Danmarks Evalueringsinstitut, Agi Csonka, henholdsvis skriver: "Et andet afgørende skridt er at opbygge en evalueringskultur..." (Geert Laier Christensen), og "OECD pegede i sin rapport fra 2004 på en række styrker og svagheder ved folkeskolen. Blandt svaghederne var fraværet af en evalueringskultur..." (Agi Csonka), danner og refererer til en myte om, at folkeskolen ikke skulle have en evalueringskultur i forvejen.

Særligt problematisk bliver det, når forfatterne – på baggrund af myterne – kommer med forslag til, hvordan folkeskolen kan forbedres og derved danner en ny myte. Som eksemplet ovenfor, hvor de to skribenter udokumenteret tager for pålydende, at løsningen på udvikling af den påståede manglende evalueringskultur er indførelsen af nationale test, elevplaner og kvalitetsrapporter – evalueringsredskaber, der i modsætning til de hidtidigt anvendte i skolen til intern evaluering.

Vi undrer os over, at man kan få sig til at anvende såvel myten som forklaringsgrundlag og dannelsen af den nye myte som løsning uden den videnskabelige dokumentation, der kunne aflive argumentationens mytiske karakter.

Vi ser altså udokumenterede udsagn om folkeskolen fremført autoritativt, så man ikke umiddelbart ser at sandhedsværdien bygger på myter og ikke videnskabeligt holdbare analyser. Denne manglende videnskabelighed i debatten er baggrunden for opråbet her!

Mytens karakter

Vi er fortalere for en styrkelse af evalueringskulturen i folkeskolen, og vi er på ingen måde pr. definition imod de forslag til forbedringer af folkeskolen, som forfatterne kommer med. Men vi er til gengæld kraftigt modstandere af, at væsentlige ændringer af folkeskolen skal gennemføres på baggrund af myter i stedet for analyser baseret på viden og indsigt.

Myter er ikke kun problematiske, fordi de kun udtrykker forestillinger om virkeligheden, men også fordi de oftest er meget ensidige i deres årsag-løsningskarakter. Det kommer især til udtryk, når kun én variabel medtænkes, når forhold omkring folkeskolen debatteres og besluttes. Et eksempel i forlængelse af ovenstående omkring "indførelse" af en evalueringskultur i den danske folkeskole kunne være, når Geert Laier Christensen i sin artikel skriver: *"Et helt naturligt værktøj er anvendelsen af test. Disse er en billig måde at sikre et overblik over udviklingen på alle niveauer i folkeskolen. Hermed vil man kunne spore de umiddelbare reaktioner på de aktiviteter, som igangsættes"*. Er overblikket over elevernes udvikling hermed sikret? Hvad med udvikling, der ikke kan testes? Her er altså udelukkende øje for én eneste dimension, produktdimensionen ud af rigtig mange andre i forhold til evaluering af læring og udvikling.

Et andet eksempel kunne være myten om, at mere undervisningstid giver mere læring. *"... Vil det være relevant at spørge, om lærernes tid kunne anvendes mere hensigtsmæssigt til eksempelvis undervisning af børnene, således at det faglige niveau øges for hele spektret af elever"*, skriver Gert Laier Christensen også i sin artikel. Dermed lades ude af betragtning, at der i skolen er adskillige variabler på spil som eksempelvis undervisningsmetoden, elevens sociale og faglige evner, skolens fysiske rammer, graden af samarbejde hos lærerne etc. Udsagnet får mytens karakter, hvorimod videnskabelige analyser har blik for flerdimensionaliteten – mylderet af variabler og faktorer - der spiller ind i alle forhold omkring undervisning og læring i folkeskolen. Den videnskabelige analyse har yderligere det karaktertræk, at baggrunden for de videnskabelige resultater kan vurderes. Man kan altså "gå den i kortene" og se, hvordan dens resultater er blevet til. Man kan vurdere seriøsiteten i arbejdet.

Nye myter dannes

Der er også gang i mytedannelsen, når professor i økonomi Torben M. Andersen i sin artikel sætter spørgsmålstejn ved *den udelte skoles* elevers muligheder uden først at tage forudsætningerne for den udelte skoles arbejde grundigt i betragtning, fx ressourcer til støtte, materialer til undervisningsdifferentiering, læreres efteruddannelse: *"Det har været et varemærke for folkeskolen, at den er 'udelt' og dermed har været rummelig og sikret lige vilkår og en fællesskabsfølelse blandt alle børn. Man må imidlertid sætte spørgsmålstejn ved, om man kan opretholde den udelte skole og samtidig både nå målsætningerne for, hvor mange der skal have en ungdomsuddannelse, og sikre en høj kvalitet af undervisningen"*. Igen er der meget få variabler på spil: den udelte skole og 2 målsætninger. Problemstillingen er her reelt set ikke den udelte skole i sig selv, men dens forudsætninger for succes – og det der burde vurderes.

Endnu en myte dannes, når Agi Csonka i forhold til uformel og systematisk evaluering skriver: *"Ligeledes har mange skoleledere nok en fornemmelse af, hvad der rører sig på skolen, men deres viden er i høj grad baseret på intuition og ikke på sikre fakta. Der er meget godt at sige om denne uformelle og dialogorienterede kultur. Den skaber engagement og ildsjæle. Men skal kvaliteten i folkeskolen styrkes, er der behov for at supplere med en mere systematisk og reflektiv tilgang til skolens aktiviteter."* At basere sin udtalelse på *"har mange skoleledere nok en fornemmelse af"* er ikke troværdigt. Yderligere problematisk er det, at Agi Csonka på baggrund af myten udleder et statement om, at der er et behov for at supplere den uformelle evaluering med en mere systematisk og reflektiv evaluering. Som mulige systematiske og reflektive evalueringsformer foreslår hun, at skolelederen skal ud i klasserne og derigennem *"... sikre, at dét, der foregår i klasseværelset er i overensstemmelse med skolens mål – og skabe rammerne for udvikling af den pædagogiske faglige praksis. Skolelederen kan med andre ord ikke arbejde systematisk med*

kvalitetsudvikling uden en sikker viden om, hvad der foregår i klasserummet og mellem lærerne.”
For os at se kan det være et udmærket tiltag at sende skolelederen ud i klassen, men kun forudsat at denne er i stand til at sparre kvalificeret med læreren – for skolelederens tilstedeværelse er i sig selv kun én dimension. Hvilke forudsætninger skal der til, for at tiltaget bliver kvalitativt? Er forudsætningerne tilstede eller kan de tilvejebringes? Hvordan? Hvor er dokumentationen henne?

Undersøg problemstillingerne før løsningen gives

Nævnte faktorer som anvendelse af test, en skærpet systematisk evaluering, skolelederens tilstedeværelse i klassen m.fl. er variabler, som muligvis kan øge kvaliteten i den danske folkeskole, og vi er som sagt ikke umiddelbart kritiske overfor de konkrete forslag, artiklserien om verdens dyreste folkeskole præsenterer. Torben M. Andersen funderer i sin artikel generelt over debatten om sammenhængen mellem folkeskolens udgifter og resultater og siger, at *„man undertiden får det indtryk, at folkeskolen gerne ville være opmærksomheden foruden“*. Men dertil må der lyde et rungende NEJ - ikke så længe der er seriøsitet i debatten. Vi efterlyser og bidrager gerne til forslag til forbedringer af folkeskolen – men det skal ske på baggrund af flerdimensionelle videnskabelige analyser og *ikke* endimensionelle myter. På den baggrund kan vi kun bifalde de pointer i artiklserien, som journalist og forfatter Lars Olsen, professor på DPU Niels Rosendal og økonomiprofessor Christen Sørensen kommer frem med. Lars Olsen siger: *„Skoleområdet har brug for en kulegravning i stil med den, som Lars Løkke Rasmussen har iværksat omkring privathospitalerne“*. Og Niels Rosendahl Jensen konkluderer: *„Tog vi alarmsignalerne alvorligt, ville vi med det samme nedsætte en national kommission, hvis opgave var at analysere skolens problemer til bunds, sammenligne løsninger nationalt og internationalt – og formulere langtidsholdbare svar på skolens og læreruddannelsens krise“*. *„Når så modstridende indikationer foreligger, ville den helt nærliggende og åbenbare handlemåde være at iværksætte en tilbundsgående undersøgelse udført af uafhængige eksperter for at finde ud af, hvad der bør ændres, men også nok så vigtigt for at undgå at kassere de gode elementer“*, pointerer Christen Sørensen i sin analyse.

Vores budskab er altså ganske simpelt – undersøg årsagerne til et problem, inden der findes en løsning!